

Βυζαντινή Μουσική και Υμνολογία στη διδακτική πράξη (Νίκος Ματθαίου, Θεολόγος - Μουσικολόγος)

/ [Πεμπτούσια](#)

Εισήγηση στην επιμορφωτική συνάντηση των θεολόγων καθηγητών της Πτολεμαΐδας. Η συνάντηση οργανώθηκε από το Σχολικό Σύμβουλο και πραγματοποιήθηκε στο Μουσικό Σχολείο Πτολεμαΐδας την 11η Νοεμβρίου 2015.

Κε Σύμβουλε, αγαπητές-οί Συνάδελφοι,

Είναι γνωστή η σημασία και αξία της Υμνολογίας όσο και της Βυζαντινής Μουσικής στην παράδοσή μας, στον τόπο μας και στην εκπαίδευση που υπηρετούμε. Στην σημερινή μας σύναξη αξίζει να δούμε τον τρόπο και το σύστημα που διδάσκονται αυτά τα δύο πνευματικά μεγέθη, ποια απήχηση έχουν στους μαθητές μας και με ποιες μεθόδους και δεδομένα αξίζει να παρουσιάζονται στην τάξη.

Η **Υμνογραφία** και η **Βυζαντινή Μουσική** διδάσκονται κυρίως στις εξής διδακτικές ενότητες των σχολικών εγχειριδίων: α) Βιβλίο Γ΄ Γυμνασίου στην ενότητα 21 με τίτλο : «Εκκλησιαστική Τέχνη Β -Υμνολογία», και β) Βιβλίο Α΄ Λυκείου :Κεφάλαιο Γ΄, ενότητες 30 και 31 με τίτλους «Ο πλούτος της Εκκλησιαστικής ποίησης(Υμνογραφία)» και «Προβληματισμοί για τη λειτουργική γλώσσα και μουσική». Αρκετές αναφορές βέβαια στην υμνολογία της Εκκλησίας μας υπάρχουν και σε άλλες ενότητες των βιβλίων Γυμνασίου και Λυκείου. Στο βιβλίο Α΄ Λυκείου: Ενότητα 42 με τίτλο «Τι σοι προσενέγκωμεν Χριστέ» (στιχηρό ιδιόμελο του Εσπερινού των Χριστουγέννων), Ενότητα 43 με τίτλο: «Εγκώμιο στο Γενέσιον της Θεοτόκου» και στην Ενότητα 44 με τίτλο «Κύριε ,η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή...» (Δοξαστικό του Όρθρου της Μ.Τετάρτης) κ.ά.

Μία πρώτη εκτίμηση για τις συγκεκριμένες ενότητες ύστερα από την επικοινωνία με τους συναδέλφους μου αυτά τα χρόνια είναι ότι: οι ενότητες αυτές και στις τρεις τάξεις βρίσκονται προς το τέλος των βιβλίων, απαιτούν εξειδίκευση, χαρακτηρίζονται βαριές και δύσκολες εξαιτίας των άγνωστων υμνολογικών λέξεων και μουσικών όρων όσο και ότι οι συγκεκριμένες ενότητες πρέπει να διδάσκονται από τους εξειδικευμένους μουσικούς-ψάλτες συναδέλφους.

Το αισθητήριο ενός μουσικού εκπαιδευτικού και ψάλτη σίγουρα θα φώτιζε και θα πρότεινε λύσεις στον τρόπο διδασκαλίας αυτών των σημαντικών αλλά και «αδικημένων» ενοτήτων επιτρέψτε μου. «Αδικημένων» και από τον πολύ

ευσύνοπτο τρόπο που εκθέτονται αλλά και από την έλλειψη εκείνων των μαρτυριών-παραπομπών και φωτογραφιών που θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον του μαθητή. Αν σημειωθεί ότι τα συγκεκριμένα βοηθήματα έχουν ειδικά στο Λύκειο ανανεωθούν περισσότερο από μία δεκαετία, τότε εξηγείται ένα μέρος του προβλήματος. Το μεγαλύτερο όμως μέρος το επιφορτιζόμαστε εμείς συνάδελφοι μιας και θεωρούμε ότι απαιτείται εξειδίκευση, βαθιά γνώση όσο και να είσαι μουσικός ή ψάλτης όπως και αναφέρθηκε, προηγουμένως.

Η Υμνολογία πρέπει να παρουσιαστεί διαφορετικά στην διδακτική πράξη από αυτή τη μορφή που έχει τώρα. Αξίζει να τονίσουμε την άρρηκτη σχέση της Υμνολογίας με την Αρχαία ελληνική γλώσσα και Ποίηση όσο και το μεγαλείο των εκπροσώπων της, ως ποιητών και μελωδών ,όχι μόνο ως ξεχωριστών δημιουργών αλλά και ως προσωπικοτήτων με το αξίωμα που τους διακρίνει .Αναμφίβολα λείπει στις ενότητές μας η θεολογική ,παιδαγωγική και φιλολογική σημασία της Υμνολογίας για τα σύγχρονα δεδομένα της παιδείας και της γλώσσας μας καθώς και η σχέση της με την Φιλοσοφία , την Ποίηση και τον Πεζό λόγο των μεγάλων σύγχρονων ελλήνων Ποιητών και Πεζογράφων. Μία απλή μνεία γι αυτή την σχέση δεν φτάνει αν δεν αναφερθούν παραδείγματα γλωσσικά, ποιητικά, δογματικά ,φιλοσοφικά όσο και υποδειγματικές αναφορές και μαρτυρίες.

Ο αείμνηστος δάσκαλός μας στην Λειτουργική Τέχνη Φουντούλης Ιωάννης επέμενε ότι η γνώση και επεξεργασία των ύμνων από οποιοδήποτε χριστιανό τον κάνει φωτισμένο Θεολόγο. Πράγματι οι ύμνοι έχουν αποσαφήνιση και εξήγηση: όλων των θεμελιωδών αρχών της πίστεως, της ιστορίας της Εκκλησίας, της διδασκαλίας του Ευαγγελίου και των δογμάτων όσο και του τρόπου ζωής και έκφρασης του βιώματος σύσσωμης της Εκκλησίας και κάθε πιστού. Πολύ περισσότερο η αξία τους φαίνεται στην διδακτική πράξη. Ένας ύμνος μπορεί να μας βοηθήσει στην διδασκαλία κατά τον εορτασμό μιας οποιαδήποτε καθημερινής γιορτής, να ερμηνεύσει το ευαγγέλιο της Κυριακής ,να αποσαφηνίσει ένα δόγμα, να εκθέσει ένα άγνωστο ιστορικό γεγονός, να συσχετισθεί με οποιοδήποτε πρόβλημα ή αξία της καθημερινότητας.

Είναι γνωστό ότι όλα τα Θεοτοκία και δοξαστικά τροπάρια αποσαφηνίζουν την δογματική διδασκαλία της εκκλησίας μας. Οι Κανόνες από την Παρακλητική και τα Μηναία βοηθούν μέγιστα ,με την θεματολογία τους από την ζωή και βίο των Αγίων, στην ερμηνεία των ευαγγελικών περικοπών, στην παρουσίαση της εκκλησιαστικής ιστορίας και λατρείας όσο και στην έκφραση της αληθινής πίστης. Έτσι βρίσκω απαραίτητο να χρησιμοποιούμε τα λειτουργικά βιβλία μέσα στην τάξη.

[Συνεχίζεται]